

Az írat elektronikus írárról készített másolat
2022 APR 01.

20

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Az Alkotmánybíróság részére 1015, Budapest, Donáti u. 35-45.	
TV 2 01075 - 0 / 2022	
Fővárosi Törvényszék útján 2022 APR 29. ügyszám: 104.K.703.868/2021.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 11 db	104.K

FŐVÁROSI TÖRVÉNYSZÉK KÖZIGAZGATÁSI HOLLÉGGAZDA 11.	
FŐLAJSTORSZÁM KEZDŐÍRATON:	
Postán/Gyűjtőládába/Személyesen/E-mailen/Faxon/E-írral	
Érkezett: 2022 APR 01	@
PÉLDÁNY: 1 AB panasz + ül.	
MELLÉKLET: 2 KÖZTÖK: 11 db	
FŐLAJSTORSZÁM UTÓÍRATON: 703868/21	

Alulírott Társaság a Szabadságjogokért Közhasznú Egyesület felperes (székhely: 1136 Budapest, Tátra utca 15/B., bírósági bejegyzés száma: 01-02-0006069, e-mail: tasz@tasz.hu, a továbbiakban TASZ, képviseli Szabó Máté szakmai igazgató) meghatalmazott jogi képviselőnk, dr. Bodrogi Bea ügyvéd

útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL.I. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszti elő:

Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 27. §-a alapján állapítsa meg a Kúria Kpkf.III.40.993/2021/6. szám alatt meghozott ítéletének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg azt, mert sérti Indítványozó Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánításhoz való alapvető jogát.

Indítványunkat az alábbiakban kifejtett indokokkal támasztjuk alá.

I. Tényállás

2021. március 31-én a TV2 Média csoport Zrt. (a továbbiakban: Médiaszolgáltató) TV2 lineáris médiaszolgáltató csatornája a csatorna 18 órától sugárzott „Tények” című hírműsorában „Soros a migránsok beoltását sürgeti” szalagcímmel futó műsorszegmensében egyoldalúan közvetítette a nyilvánosság felé Kocsis Máté államtitkár álláspontját – a műsorban „Soros álcivil szervezete” megnevezéssel illetett – Indítványozó állásfoglalásáról.

A híradás elhangzott tartalma a következő volt:

„Teljesen elfogadhatatlan, hogy a migránsok előbb kapjanak oltást, mint a magyarok! Márpedig a TASZ a levelében ezt javasolta. Így reagált Kocsis Máté arra a vádra, miszerint elferdítette a szervezet levelének tartalmát. A frakcióvezető néhány napja írt arról, hogy Soros álcivil szervezete azt javasolja, hogy a hátrányosabb helyzetben lévők, köztük a migránsok is kapjanak nagyobb figyelmet az oltási rendben. Akkor Kocsis Máté azt írta, hogy szerinte ez a mostani helyzetben nem szolidaritás, hanem provokáció.”¹

¹ https://tv2play.hu/tenyek/tenyek_teljes_adas_2021_marcius_31_szerda_41:13-41:44

J.K. (K)

2021. április 1-jén a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (Mttv.) 181. §-a szerinti kiegyensúlyozottsági kifogással élt Indítványozó a Médiaszolgáltató felé, mert a híradás sértette a kiegyensúlyozottság követelményét, ugyanis a szervezet álláspontjáról szóló politikusi álláspont mellett a szervezet álláspontját elmulasztotta bemutatni, ezzel a nyilvánosságban olyan álláspontot tulajdonított szervezetnek, amelyet ő nem képviselt. A kifogás röviden megjelölte a kimaradt álláspontot, kérve a kifogásolt közlésnek megfelelő módon való közreadást, tekintve, hogy az a közzétett tájékoztatástól érdemében eltér és a Médiaszolgáltató számára a kellő időben elérhető módon rendelkezésre állt.

A Médiaszolgáltató nem reagált a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban Mttv.) 181. § (3) bekezdésében meghatározott 48 órás határidőben tett kifogásra. A döntés közlésének elmaradására tekintettel 2021. április 6-án az Mttv. 181. §-a alapján Indítványozó kezdeményezte a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban: Médiatanács) hatósági eljárását.

2021. április 7-én, a rendelkezésére álló határidőt túllépve a Médiaszolgáltató arról tájékoztatta az Indítványozót, hogy a kifogásban kért közzétételi kérelemnek nem áll módjában eleget tenni, az abban foglaltakat nem tartja megalapozottnak.

2021. május 4-én alperes Médiatanács 406/2021. (V. 4.) számú határozatával² elutasította a kiegyensúlyozottsági kérelmet. Megállapította ugyanakkor, hogy a „Tények” című műsor Médiaszolgáltató hírműsorszám, amellyel szemben egyértelműen fennáll a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége. Nem vitatta, hogy az Indítványozó honlapján közzétett 2021. március 5-én megjelent „Levél a döntéshozóknak” címmel elérhető nyilatkozat volt a kimaradt kérelmezői álláspont, amely mondanivalóját tekintve érdemben eltért a műsorszegmensben elhangzottaktól. Mindazonáltal álláspontja szerint a kérdéses tájékoztatás kiegyensúlyozott volt.

2021. május 21-én keresettel fordult Indítványozó a Fővárosi Törvényszékhez a Médiatanács határozatának bírósági felülvizsgálatát kérve. Álláspontja szerint a Médiatanács határozata jogsértő, mert az a kiegyensúlyozott tájékoztatás olyan értelmezésén alapul, amely nem összeegyeztethető sem a kiegyensúlyozottság kötelezettségének törvényi rendelkezésekbe foglalt szabályaival, sem pedig annak alkotmányos tartalmával és értelmezésével.

2021. szeptember 22-én kelt ítéletében a Fővárosi Törvényszék Indítványozó keresetét elutasította. Indokolásában rögzítette, hogy a vizsgált műsorszegmensre a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye érvényesült és az Indítványozó által hiányolt vélemény releváns volt, továbbá eltért a Médiaszolgáltató által bemutatott véleménytől. A Törvényszék azonban arra a megállapításra jutott, hogy a műsorszám tartalmazta az eltérő véleményünk megjelenítését azzal, hogy utalt az ellentétes tartalmú véleményének létezésére, mindezzel megfelelt az Mttv. 12. § (2) bekezdésében és a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 13. §-ban foglalt követelményeknek.

Indítványozó törvényes határidőn belül fellebbezett az ítélet ellen. Fellebbezésében Indítványozó hangsúlyozta, hogy az álláspontját nem megjelenítő hírműsor nem tett eleget a demokratikus közvélemény

² https://nmhh.hu/cikk/220359/A_Mediatanacs_4062021_V_4_szamu_dontese

kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételét képező kiegyensúlyozott tájékoztatás Alkotmánybíróság által kimunkált követelményének.

A Kúria 2022. január 12. napján kelt Kpkf.III.40.993/2021/6. sz. ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A Kúria Kpkf.III.40.993/2021/6. sz. ítéletét 2021. január 31. napján vette át Indítványozó, így az alkotmányjogi panasz benyújtására az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint nyitva álló határidőt megtartotta.

Rendkívüli perorvoslati eszközökkel nem élt Indítványozó, így felülvizsgálati eljárás sincs folyamatban.

II. Az alapjogsérelem megjelölése

Alaptörvény IX. cikk

(1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.

A Kúria Kpkf.III.40.993/2021/6. sz. ítéletében kifejtett bírói jogértelmezés Indítványozó szabad véleménynyilvánításhoz fűződő alapjogát sérti.

III. Érintettség

A bírói döntés Indítványozó véleménynyilvánítási jogát korlátozta közvetlenül, így érintettsége az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerint megállapítható.

Indítványozó eleget tesz az Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pontja szerinti feltételnek, tekintve, hogy rendes jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, a támadott bírói döntés rendes jogorvoslattal már nem támadható.

Indítványozó speciális érintettsége az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerint is fennáll, ugyanis a bírósági eljárásban félként vett részt, annak felperese volt.

IV. A bírói döntést érdemben befolyásoló alkotmányellenesség

A 22/2021. (VII. 13.) AB határozatában az Alkotmánybíróság már foglalkozott „*az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében biztosított sajtószabadsághoz való jog, valamint az abból következő kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye vonatkozásában a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség*” kérdésével. {22/2021. (VII. 13.) AB határozat, Indokolás [28]} Az Alkotmánybíróság úgy találta, hogy „*vizsgálni kell, hogy a Kúria értelmezése a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményéről megfelel-e az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdéséből fakadó szempontoknak, ezen szempontokat a Kúria figyelembe vette, és ezáltal eleget tett-e az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó kötelezettségének.*” {22/2021. (VII. 13.) AB határozat, Indokolás [28]}

A jelen indítványbeli bírói döntést érdemben befolyásoló alkotmányellenesség is az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdéséből fakadó kiegyensúlyozott tájékoztatás alkotmányos tartalmát érinti: a bírói jogértelmezés alaptörvény-ellenessége az Alaptörvény IX. cikkét illető védelmi szint önkényes szűkítésében nyilvánul meg, mely közvetlenül Indítványozó Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerinti véleménynyilvánítási szabadságát korlátozta alaptörvény-ellenesen.

A Kúria döntése az Alkotmánybíróság 22/2021. (VII. 13.) AB határozatában felállított mércét sérti, az abban artikulált védelmi szinttől lép vissza. így Indítványozó Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerinti véleménynyilvánítási szabadságának közvetlen sérelmén keresztül az Alaptörvény IX. cikkének (2) bekezdése szerinti sajtószabadsághoz való jogot is alaptörvény-ellenesen korlátozza, ami egyúttal azzal jár, hogy az állam nem tesz eleget az abból fakadó demokratikus tájékoztatáshoz fűződő intézményvédelmi kötelezettségének. A döntés az Alaptörvény IX. cikke alkotmányos tartalmának érvényesítését lehetetleníti el, melynek érvényre juttatására és kikényszerítésére éppen a bírói hatalmi ág hivatott az Alkotmánybíróság által kimunkált alkotmányos tartalom szerint, az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségére tekintettel, valamint az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel.

V. Az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentősége

Indítványozó álláspontja szerint alapvető alkotmányjogi jelentősége van annak a kérdésnek (és különbségtételnek), mely a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség mértékének kiterjedését differenciálja, meghatározva a szerkesztői szabadság alkotmányos határát.

Az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés abban rejlik, hogy az Alaptörvény IX. cikkének (2) bekezdésébe foglalt demokratikus tájékoztatás feltételeként megjelenő kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség szerint az eltérő álláspont bemutatásakor megfelel-e a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének az ellentétes álláspontnak kizárólag a „létezésére” történő utalás (az álláspont tartalmára történő utalás nélkül), vagy az álláspontra való utalásnak szükségképpen tartalmi információval kell-e bírnia. Másképpen: kiüríthető-e a szerkesztői szabadságra való hivatkozással a demokratikus tájékoztatási kötelezettség, a sajtószabadsághoz való jog és a véleménynyilvánítási szabadság a közérdeklődésre számot tartó társadalmi kérdésben az eltérő lényegi álláspont tartalmának teljes elhallgatásával?

Alapvető alkotmányjogi jelentőséggel bír az indítvány arra való tekintettel is, hogy az Alkotmánybíróság Indítványozó Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerinti véleménynyilvánítási szabadságának védelmén keresztül nyújthat alkotmányos garanciát az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése szerinti demokratikus tájékoztatás alanyai számára, az állampolgárok számára, különös tekintettel arra, hogy ők maguk nem léphetnek fel a kiegyensúlyozottság alkotmányos érvényesítése érdekében az Alkotmánybíróság előtt, figyelemmel az Alkotmánybíróság végzésére, amely kimondta, hogy „[a]z Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésének azon, indítvány által hivatkozott előírása, amely szerint Magyarország biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit, nem Alaptörvényben biztosított jognak, hanem az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségének minősül.” {IV/665/2022. (III. 12.) AB határozat, Indokolás [19]}

Indítványozó alapjogának érvényesítése egyben az Alaptörvény alkotmányos tartalmából fakadó kiegyensúlyozottsági követelményben megjelenő garanciája az állampolgárok demokratikus tájékoztatásának érvényesüléséhez is.

VI. Az alapjogsérelem kifejtése

1. A véleménynyilvánítás szabadságának a demokratikus tájékoztatással együttes érvényesülése

Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás szabadságát kiemelt alapjogként tekintve megállapította, hogy „a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között,

tulajdonképpen »anyagjoga« többféle szabadságjognak, az ún. »kommunikációs« alapjogoknak. Ebből eredő külön nevesített jogok a szólás és a sajtószabadság, amely utóbbi felőleli valamennyi médium szabadságát, továbbá az informáltsághoz való jogot, az információk megszerzésének szabadságát. {30/1992. (V. 26.) AB határozat, Indokolás III. 2.1.}

Az Alkotmánybíróság már a kezdetektől a véleménynyilvánításhoz való jog gyakorlásának demokratikus intézményi keretei biztosítására szolgáló objektív intézményvédelmi kötelezettséget a véleménynyilvánításhoz való jog alkotmányos védelmének részeként tekintette, megállapítva, hogy: *„[a] szabad véleménynyilvánításhoz való jog objektív, intézményes oldala nemcsak a sajtószabadságra, oktatási szabadságra stb. vonatkozik, hanem az intézményrendszernek arra az oldalára is, amely a véleménynyilvánítási szabadságot általánosságban a többi védett érték közé illeszti. Ezért a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos határait úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személyi jogai mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának a demokrácia szempontjából nélkülözhetetlen érdekét is figyelembe vegyék.” {30/1992. (V. 26.) AB határozat, Indokolás III. 2.2.}*

Később is megerősítette a testület a véleménynyilvánítási szabadság szubjektív oldalának és a véleményalkotás szabadságához szükséges demokratikus tájékoztatás objektív oldalának közös alkotmányos eredőjét és alapjogi védelmét. A sajtószabadságot vizsgálva megállapította a testület, hogy *„[a] véleménynyilvánítási szabadság a sajtószabadság vonatkozásában sajátosan érvényesül. A sajtó szabadságát arra figyelemmel kell garantálnia az államnak, hogy a »sajtó« a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, a véleménynyilvánításnak és véleményformálásnak kitüntetett fontosságú eszköze. Ahogy a sajtószabadság joga a véleménynyilvánításhoz való jogból mint anyagjóból vezethető le, úgy a véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett volta is annyiban vonatkozik a sajtó szabadságára, amennyiben az a véleménynyilvánítás alkotmányos alapját szolgálja. A sajtó nemcsak a szabad véleménynyilvánítás eszköze, hanem a tájékoztatásé is, azaz alapvető szerepe van a véleményalkotás feltételét képező tájékozódásban.” {37/1992. (VI. 10.) AB határozat, Indokolás II. 2. b)}*

A véleménynyilvánítási szabadság és a sajtószabadság e kettős megalapozottsága kapcsán az Alkotmánybíróság kimondta, hogy: *„[a]z Alkotmány (...) elismeri és védi a sajtószabadságot, a sajtó sokszínűségét. Emellett - az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában alkalmazott fordulattal - a demokratikus közvélemény kialakítása érdekében mindenki jogaként rögzíti a megfelelő tájékoztatáshoz való jogot. Az alkotmánymódosító hatalom tehát a sajtószabadság korábban értelmezett tartalmát nem érintette, sőt az Alkotmány szintjén is rögzítette a véleménynyilvánítás szabadságának kettős alkotmányos jelentését. A sajtó szabadságának joga - az Alkotmány módosítása után is - kettős megalapozottságú, így a politikai közösség oldaláról igényként jelenik meg a szabad sajtó működésén alapuló, a demokratikus közvélemény kialakításához nélkülözhetetlen közérdekű információk megszerzésének, a véleményformálás alapját képező tájékozódásnak a joga.” {165/2011. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás IV. 1.2.}*

Az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta a kettős igazolás értelmezését a testület: *„az Alaptörvény megerősítette az alkotmánybírósági gyakorlatban kialakult azt az értelmezést, mely szerint a szólás- és sajtószabadság kettős igazolással bír, azaz az egyéni önkifejezés, illetve a politikai közösség demokratikus működése szempontjából egyaránt kulcsfontosságú. Az Alaptörvényben megerősített kettős igazolás pedig azt jelenti, hogy a véleményszabadságnak az alapjogok körében elfoglalt kitüntetett helyére vonatkozó értelmezés is változatlanul érvényes.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [23]}*

A véleménynyilvánítás szabadsága így egyszerre egyéni alapjog és a közösséget szolgáló intézményi követelmény, „mind az egyén, mind pedig a közösség szempontjából különösen becses jogról van szó. A szabad szólás lehetősége egyrészt nélkülözhetetlen az egyéni autonómia kiteljesítéséhez, hiszen a személyiség kibontakoztatása teljes mértékben elképzelhetetlen anélkül, hogy bárki szabadon, tartalmi kötöttségek nélkül közölhesse másokkal nézeteit, gondolatait. A szabad személyek szabad önkifejezése az Alaptörvényen alapuló alkotmányos rend egyik lényegi eleme és értelme. Másrészt a szólásszabadság a demokratikus, plurális társadalom és közvélemény fundamentuma. A társadalmi, politikai viták szabadsága és sokszínűsége nélkül nincs demokratikus közvélemény, nincs demokratikus jogállam. A demokratikus közvélemény azt kívánja meg, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, és ezzel a közvélemény alakítójává válhasson. A közösség szellemi gazdagodására a véleményszabadság széles körű biztosítása vezet, hiszen a téves, elvetendő nézetek kiszűrése is csak nyílt közvitában lehetséges. A szólásszabadság szubjektív jogának biztosítása mellett tehát az államnak a demokratikus közvélemény kialakulása és fennmaradása érdekében is örkölnie kell a véleménypluralizmus fölött.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}

A sajtószabadság alapjogi minőségével kapcsolatban kifejtette az Alkotmánybíróság, hogy „[a] sajtószabadság egyéni alapjogként abban az értelemben eszköz, hogy felerősíti az egyéni véleménynyilvánítás hatását, és támogatja a demokratikus közvélemény közérdekű ügyekről való tájékoztatását, a közérdekű ügyekkel kapcsolatos véleményformálást. A sajtószabadság jogának gyakorlása révén az alapjog jogosultja aktív alakítója a demokratikus közvéleménynek. A sajtó ezen minőségében ellenőrzi a közélet szereplőinek, intézményeinek tevékenységét, a döntéshozatal folyamatát, tájékoztatja arról a politikai közösséget, a demokratikus nyilvánosságot (a »házőrző kutya« szerepe).” {165/2011. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás IV. 1.1.}

A véleménynyilvánítási szabadság kettős igazolása a sajtószabadság tekintetében is fennáll az Alkotmánybíróság értelmezése szerint: „[a] sajtószabadság - amely felöleli valamennyi médiatípus szabadságát - a szólásszabadság intézménye. A sajtó ugyanis - tevékenységének egyre összetettebb és szerte ágazóbb jellege mellett is - mindenekelőtt a véleménynyilvánításnak, a véleményformálásnak és a véleményalkotáshoz nélkülözhetetlen információszerezésnek az eszköze. A szólásszabadság kitüntetett jellege e tekintetben a sajtószabadságra is vonatkozik, és vonatkozik rá a szabadság kettős igazolása is: a sajtószabadság jelentőségét a szubjektív alapjog és a demokratikus közvélemény alkotmányos intézménye egyaránt igazolja. Az Alaptörvény IX. cikke (2) bekezdése ennek megfelelően a sajtószabadság elismerése mellett a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeinek biztosításáról is rendelkezik.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [40]}

Az alanyi és az intézményvédelmi oldal egyaránt kulcsfontosságú a szabad véleménynyilvánítás érvényre juttatásában, és egyes kérdésekben kifejezetten erősítik egymást az Alkotmánybíróság megállapítása szerint: „[a]z Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a szólás- és sajtószabadság kétféle igazolása és tartalma, azaz az egyéni önkifejezésre fókuszáló alanyi, valamint a demokratikus közvéleményt középpontjába állító intézményi oldal nem versengő, még kevésbé egymást gyengítő érvek, hanem egymást kölcsönösen kiegészítő és támogató alkotmányos szempontok. Előfordulhat, hogy hol az egyik, hol a másik oldal kerül előtérbe, de összességében - és egyes alkotmányjogi kérdéseknél egészen konkrétan is - erősítik egymást.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [41]}

Az indítvány alapja is olyan alkotmányjogi kérdést tár a testület elé, amelyben az alanyi és az intézményvédelmi oldal egymást erősíti, érvényre juttatásuk pedig összefügg: az alanyi alapjog érvényesítése a garancia az objektív intézményvédelmi kötelezettség kiegyensúlyozottsági feltétele teljesülésének.

A közügyek megvitatásának szerepében kiemelt biztosítékul szolgál a véleménynyilvánítási szabadság jogosultságának érvényesítése. Az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy *„[a] közügyekkel összefüggő vélemény kinyilvánításának szabadsága a szólás- és sajtószabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik, mivel különös erővel és egyértelműséggel vonatkozik rá a szólásszabadság kettős igazolása. Az egyéni önkifejezés szabadsága felől nézve a közösség ügyeiben való megszólalás, ezáltal a társadalmi folyamatokban való aktív részvétel a személyiség kibontakoztatásának egyik kiemelkedően fontos terepe. A demokratikus közvélemény és akaratképzés közösségi szempontja alapján pedig éppen a sokszínű társadalmi és politikai nézetek szabad kifejezése minősül a legmeghatározóbb követelménynek.”* {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45]}

A demokratikus közvélemény kialakításának Alaptörvény szerinti garanciája a sajtószabadság, melyet megerősített később is az Alkotmánybíróság: *„[a]z Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése a sajtószabadságot a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás garanciájának tekinti. Ez a tájékoztatás a „demokratikus közvélemény” információs érdekét szolgálja: azt, hogy a közvélemény a számára releváns tényekről, eseményekről adatot, tájékoztatást, illetve ezzel összefüggő véleményt kapjon.”* {26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [24]}

Mind a véleménynyilvánítási jog, mind a sajtószabadság alkotmányos tartalmába beleértendő az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogértelmezése, tekintettel arra, hogy *„az Alkotmánybíróság a magyar alkotmányos mércék kidolgozásakor a jogvédelem minimális követelményeiként érvényesíti az Egyezmény értelmező EJEB joggyakorlatának szempontjait”* {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [25]} Az EJEB a közügyeket érintő viták megítélésekor a véleménynyilvánítás szabadságának a demokratikus társadalomban betöltött szerepéből indul ki. Olvasatában ugyanis a sajtószabadság a „házőrző kutya” küldetését ellátva a közügyek nyilvános vitatásának garantálásán keresztül óvja a demokratikus közéletet. Ezt az EJEB nemcsak lehetőségként, hanem a demokratikus országokban a sajtó kötelességeként fogja fel {EJEB, Goodvin kontra Egyesült Királyság [GC] (17488/90), 1996. március 27., 32. bekezdés}.

Az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata tekintetében kiemelte a közügyekkel kapcsolatban történő véleménynyilvánítás fokozott védelmét: *„[a]z EJEB joggyakorlata (...) egyértelművé tette, hogy a közügyekkel összefüggésben kifejtett vélemények fokozott védettsége nem korlátozódik csupán a szűken vett politikai vitákra és a politikusokra. Egyrészt a pártpolitikai vitákon túl a közösséget érintő egyéb kérdések megvitatásának szabadságát is különös erővel védi a véleménynyilvánítás Egyezményben biztosított joga [EJEB, Thorgeirson kontra Izland (13778/88), 1992. június 25., 64. Bekezdés].”* {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [30]}

Indítványozó véleményét közüggel, mégpedig a 2021 márciusában legfontosabb társadalmi közüggel, a koronavírus-járvány egészségpolitikai kezelésével kapcsolatban fejtette ki az ügy alapját képező

állásfoglalásában³, melyben ismertette a járvány elleni oltások beadatására vonatkozó speciális egészségszociológiai megfontolásokat és az azokon alapuló javaslatait.

Az arról szóló közéleti vita, hogy kit és milyen sorrendben kell beoltani, egy világjárvány idején, amikor a kormányzat járványkezelési politikájában az oltást szabta feltételül számos szolgáltatáshoz való hozzáféréshez, közügy. Ennek érdemi megvitatását lehetetleníti el, ha a közvéleményhez csak egyféle álláspont jut el a műsorszámokban megjelenített kormánypárti frakcióvezetőn keresztül, aki ráadásul álláspontjában elferdítve utalt arra az álláspontra, amelyet vitatott.

A koronavírus-járvány hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra súlyosabban ható következményeiről ráadásul nem alakult ki olyan közéleti vita, mely segíthetett volna abban, hogy a járványkezelésben kiemelt figyelmet fordítson a kormányzat a társadalmi egyenlőtlenségből fakadó szempontokra is.

Mindezek tekintetében az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága által kifejtett kiemelt védelem illeti meg Indítványozó közüggel kapcsolatos véleménynyilvánítását.

2. Az Alkotmánybíróság Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdéséből kibontott, a kiegyensúlyozott tájékoztatásra meghatározott mércéje

Az Alkotmánybíróság tartalmilag kibontotta a véleménynyilvánítás szabadságán keresztül a demokratikus tájékoztatás intézményvédelmi oldalához szükséges jogvédelmi szint feltételeit, kifejtve, hogy „[a]z Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése a sajtószabadságot a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás garanciájának tekinti. Ez a tájékoztatás a »demokratikus közvélemény« információs érdekét szolgálja: azt, hogy a közvélemény a számára releváns tényekről, eseményekről adatot, tájékoztatást, illetve ezzel összefüggő véleményt kapjon. E rendelkezésből is kitűnik, hogy a sajtó szabadságának érvényesülése állami feladat is annyiban, hogy a jogszabályi környezetet úgy kell kialakítani, hogy a demokratikus közvélemény kialakulásának, a szabad tájékoztatásnak a feltételei adottak legyenek.” {16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [37]}

A jogvédelem szintjének kiemelt feltétele a kiegyensúlyozott tájékoztatás biztosítása, melyet a sajtószerveknek és az ellenőrzésükre létrehozott állami hatóságnak kell érvényesíteniük azzal az alkotmányos tartalommal, amelyet az Alkotmánybíróság kimunkált. A testület a kiegyensúlyozottság feltételével kapcsolatban kifejtette, hogy „[a] kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye (amely jellegét tekintve csak a lineáris televíziós és rádióműsorokra vonatkozik) a média közérdekű feladatainak jellegéből fakad. A közösségeket érintő ügyekről szóló tájékoztatásnak ugyanis minden esetben meg kell jelenítenie a szembenálló nézeteket, ezáltal lehetővé téve, hogy a közönség megalapozott döntéseket tudjon hozni a vitatott kérdésben.” {16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [40]}

Az Alkotmánybíróság 22/2021. (VII. 13.) AB határozatában kidolgozta a kiegyensúlyozottsági kötelezettség alkotmányos mércéjét. Ennek tekintetében:

„[e]gy lineáris televízió vagy rádióműsor akkor tekinthető az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésével összhangban kiegyensúlyozottnak, ha megfelel az alábbi három szempont mindegyikének, továbbá ha eleget tesz annak az általános előfeltételnek, hogy olyan kérdés megvitatására irányul, amelynek tárgya közérdeklődésre tart számot. Egyfelől elengedhetetlen, hogy a műsorból egyértelműen

³ https://tasz.hu/a/img/level_koronavirus_szegenvseg.pdf

kiderüljön, hogy több, egymással ellentétes álláspont is létezik az érintett kérdésben. Másfelől fontos az is, hogy azonosítható legyen, hogy az egyes álláspontokat mely személyek vagy csoportok képviselik. Harmadik feltételként pedig lényeges, hogy a műsorból egyértelművé váljon, hogy az abban - a szerkesztői szabadság jogával élve - részletesebben kifejtett álláspontok képest az azal ellentétes vélemények miben térnek el (függetlenül attól, hogy azt a műsorvezető, a riportalányok vagy az adott álláspontot képviselők ismertetik). Ennek kapcsán pedig az is elegendő, ha az egymással konvergáló álláspontok együttesen jelennek meg.” {22/2021. (VII. 13.) AB határozat, Indokolás [43]}

Az Alkotmánybíróság kiegyensúlyozottsági feltételrendszerének alkalmazási előfeltétele tehát, hogy az adott tájékoztatás közérdeklődésre számot tartó kérdés megvitatására vonatkozzon. Amennyiben ez megállapítható, úgy a tájékoztatásnak a következő hármastételrendszernek kell eleget tennie:

- (1) A tájékoztatásból ki kell derülnie, hogy több, egymással ellentétes álláspont létezik az adott kérdésben.
- (2) A tájékoztatásnak azonosítania kell, hogy az álláspontokat kik képviselik.
- (3) A tájékoztatásból ki kell derülnie, hogy az ellentétes álláspontok miben térnek el egymástól.

3. A bírói döntés az alkotmányos garancia tükrében

Az indítvány alapjául szolgáló bírói döntés egyszerre sérti Indítványozó véleménynyilvánítási jogát és a kiegyensúlyozott tájékoztatás Alkotmánybíróság által meghatározott garanciarendszerét.

Az Alkotmánybíróság azon előfeltétele, hogy az ügy közérdeklődésre számot tartó kérdésre vonatkozzon, megállapítható jelen ügy vonatkozásában. Indítványozó a koronavírus-járvánnyal felmerülő helyzet orvoslására tett javaslatát osztotta meg a nyilvánosan elérhetővé tett állásfoglalásában⁴, amelyre a kormányzat figyelmét is felhívta külön nyílt levélben („*Levél a döntéshozóknak*”).

Indítványozó szervezet Alapszabály szerinti célja, hogy „*előmozdítsa az ember szabadságjogainak tényleges tiszteletben tartását, alkalmazását és elismerését, hogy a szabadságjogokat a jog uralma védelmezze. Fő célkitűzése, hogy Magyarországon az alapvető jogok tiszteletben tartását biztosító jogszabályok szülessenek, illetve azok folyamatos betartását az állam biztosítsa.*” Indítványozó „*[o]lyan társadalmi csoportok ügyét kívánja a nyilvánosság elé vinni, melyek sorsát jelenleg nem kíséri sem részvét, sem figyelem.*” Indítványozó kiemelt célja, hogy a „*védtett tulajdonságok alapján hátrányt szenvedő csoportok társadalmi esélyegyenlőségét elősegítse, illetőleg emberi és állampolgári jogukat védje*”.

Indítványozó közzétett állásfoglalásának lényegi tartalma a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, kiemelten a romák járványhelyzeti kitettségére való figyelemfelhívás és a döntéshozók azonnali intézkedéseire való felhívás és konkrét elemekben meghatározott javaslatcsomag volt.

A dokumentum lényegi tartalma a hátrányos helyzetű, különösen a szegregátumokban élő, többségében roma emberek Covid 19 vírusnak való kitettségének alátámasztása volt, kiemelve az alultápláltságot, a lakhatási és higiéniai körülményeket, a hátrányos helyzetű településeken előforduló háziorvosi pozíciók

⁴ <https://tasz.hu/cikkek/sokakat-sodort-kilatastalan-helyzetbe-a-jarvany-a-legszegeyebbeket-kulonosen>

betöltetlenségét, a háztartási zsúfoltságot, ahol az elkülönítés sem megoldható – egészség-szociológiai tényezőket.

A levél hivatkozik a nemzetiségi ombudsmanhelyettes 4/2020. sz. Elvi állásfoglalására és az ENSZ Gazdasági, szociális és kulturális jogok Bizottságának 2020. november 27- állásfoglalására is. Az ombudsmanhelyettes hangsúlyozta, (amit levelünk is kiemelt), hogy „a halmozottan hátrányos helyzetű roma közösségek fokozottan veszélyeztetett helyzetbe kerülhetnek, hiszen foglalkoztatási és lakhatási körülményeik, szociális helyzetük, egészségi állapotuk eleve sérülékenyre teszi őket”. A TASZ terepmunkása is részt vett a munkaanyag elkészítésében, hogy hiteles és megalapozott állásfoglalást tárjon a szervezet a döntéshozók és a nyilvánosság elé (az elferdítés már csak ezért is hatványozottan káros). Kitér az állásfoglalásból az önkormányzatok forráshiánya, az internethez való hozzáférés akadályozottsága (mely kulcsfontosságú az oltásra való regisztráció viszonylatában). Ráadásul a szegénységben élőket gazdaságilag is sokkal súlyosabban érintette a járvány.

A dokumentum hivatkozott az Alkotmánybíróság által felállított mérce érvényesítésére, mely szerint „A 42/2000. (XI. 8.) AB határozat kimondja, hogy: *„A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető alkotmányi követelmény az emberi élet és méltóság védelme. Ennek megfelelően az állam köteles az emberi lét alapvető feltételeiről [...] gondoskodni.”*

A 9 oldalas dokumentum 7. oldalán (Az ENSZ által az államok számára előírt kötelezettségek az oltással kapcsolatban c. 3 pontos kiemelés 3. pontja, hogy: *„Elkerülhetetlen az egyes csoportok prioritizálása, hiszen nem lehet mindenkit azonnal beoltani. Az ilyen prioritizálásnak egészségügyi okokon kell alapulnia. Ilyen alapon elsőbbséget élvezhetnek pl. az egészségügyi és szociális szférában dolgozók, és az olyan személyek, akik nagyobb rizikónak vannak kitéve koruk, egészségi állapotuk, társadalmi körülményeik miatt, mint pl. a szegénytelepek lakói, akiknek nincs stabil lakhatása, szegénységben élők, etnikai kisebbségek, migránsok, menekültek, büntetés végrehajtási intézetekben élők, stb. A prioritizálásnak megfelelő, nyilvános, állátható konzultáció alapján kell történnie és biztosítani kell a bírói jogorvoslatot a diszkrimináció elkerülése érdekében.”*

Az ENSZ világszervezetként különböző példákat sorolt fel, amelyek a különböző társadalmakon belül eltérően fordulhatnak elő. A felsoroltak között kiemelt csoportként szerepelnek a menekültek és a szegénységben élők is, mely csoportok közül Indítványozó a szegénységben élőket és a romákat emelte ki, 13 pontos javaslatcsomaggal a hátrányos helyzetű településeken és szegregátumokban élők megsegítésére (pl. külön oltási kampány, tömeges tesztek, krízistámogatás a helyi önkormányzatoknak).

A közérdekű állásfoglalással kapcsolatos tájékoztatás azonban (a bírói eljárásban támadott hírműsorszám „Soros a migránsok beoltását sürgeti” műsorszegmense) éppen az állásfoglalást nem ismertette, annak semmilyen lényegi, vagy nem lényegi elemét sem, kizárólag a FIDESZ frakcióvezetőjének egy korábbi és egy későbbi véleményét róla (mindkét esetben ténybeli tévedéssel).

A kiegyensúlyozottság érvényesülésével kapcsolatban azt is hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy *„fontos azt is kiemelni, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás fogalmában a sokoldalúság, a tényyszerűség, az időszerűség és tárgyilagosság követelménye is beleértendő.”* {22/2021. (VII. 13.) AB határozat, Indokolás. [39]} Indítványozó álláspontjának tartalmi lényegéről állított valótlan az adott műsorszegmensben a frakcióvezető (kétszeresen, tekintve, hogy két eltérő idejű bejegyzését is ismertette a

narrátor). Ezt ellensúlyozhatta volna, ha bármilyen kis mértékben is, de legalább utal a műsor Indítványozó álláspontjának tartalmára.

Indítványozó álláspontja szakmai állásfoglalás, egészségpszociológiai helyzetjelentés, természetesen nem annak teljes tartalmának ismertetését sérelmezi Indítványozó, hanem annak teljes elhallgatását.

A Kúria döntése szerint „*a vitatott hírszegmens valóban nem ismertette részletesen a felperes nyilatkozatában (levelében) megfogalmazott álláspontot, ugyanakkor a műsorban elhangzottakból pontosan kiderült, hogy mely lényeges ponton tér el a két álláspont egymástól*”, azonban ez ellentétben áll a valósággal, mert semmilyen mértékű tájékoztatás nem történt Indítványozó álláspontjáról.

Nem üresedhet ki az eltérő álláspont bemutatása teljes mértékben, ahogyan a jelen ügyben engedte a bíróság. Éppen ellenkezőleg, a friss alkotmánybírósági gyakorlat szerint is a közérdeklődésre számot tartó ügyekben tényszerű tájékoztatást kell adni az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdéséből fakadóan: ezt hangsúlyozta az Alkotmánybíróság friss, IV/665/2022. sz. ügyben 2022. március 11-én hozott döntése is, mely szerint „*az Alaptörvényből és a fent ismertetett jogszabályokból az következik, hogy a tájékoztatási kötelezettség mindenkor címzettjének (...) a tényeken alapuló helyzetet kell objektíven, a demokratikus közvélemény kialakulását elősegítendő, a saját álláspontjától eltérő véleményeket is bemutatva, a lehető legszélesebb körű nyilvánosság elé tárnia.*” {IV/665/2022. AB határozat, Indokolás [39]}

A járványhelyzetben a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok kiemelt fenyegetettsége olyan közérdekű ügy, amely kiemelt fontosságú, az arról való tudomás mind a kormány, mind a társadalom számára elengedhetetlen.

A Kúria döntésében bár ismertette az Alkotmánybíróság által megállapított hármas feltételrendszert, azonban azt nem alkalmazta, mindössze megjegyezte („*kiemelte*”), hogy az Alkotmánybíróság „*ezen indokolás mentén*” elutasította az indítványt abban a határozatában, melyben a feltételrendszert kimunkálta. (Kiemelhető természetesen az a jelentős eltérés, hogy az elutasított indítványbeli műsorszámban a határozat szerint megállapítható volt a feltételek teljesítése, ugyanis ismertetésre került egy, a műsor vendégeinek álláspontjától eltérő közlemény (egy ellenzéki párt közösségi mediabeli bejegyzése), valamint a határozat szerint az is, hogy „*mely lényeges ponton tér el a két álláspont egymástól*”).

Az Alkotmánybíróság feltételrendszerének a műsorszámra vetített alkalmazását el kellett volna végeznie a Kúriának, a Kúria mégis kizárólag a bírói gyakorlatra alapozta a döntését, *tudatosan figyelmen kívül hagyva* az Alkotmánybíróság által felállított kiegyensúlyozottsági mércét.

A feltételrendszer első pontja tekintetében megállapítható, hogy a műsorszámból közvetlenül azonosítható, hogy a frakcióvezető erős érzelmi töltetű véleményét az váltotta ki, hogy nem ért egyet a szervezet állásfoglalásával, így az első pontnak (ellentétes vélemények létezéséről való tájékoztatás) bár csak közvetetten, de megfeleltethető a műsorszám. A második pontnak is megfelel, hiszen nyilvánvaló, hogy az Indítványozó szervezet álláspontját a szervezet képviseli, az arról alkotott véleményt pedig a véleményalkotó politikus. A harmadik feltételnek azonban a műsorszám nem tesz eleget. Az Alkotmánybíróság kritériumrendszerének harmadik pontja szerint „*lényeges, hogy a műsorból egyértelművé váljon, hogy az abban - a szerkesztői szabadság jogával élve - részletesebben kifejtett álláspontokhoz képest az azzal ellentétes vélemények miben térnek el*”. A műsorszegmens kifejezetten az állásfoglalásról szólt, azonban a szervezet álláspontjáról a tájékoztatás semmilyen információt nem közölt,

így csak a frakcióvezető véleménye állt a nézők rendelkezésére, aminek a lényegi eleme ráadásul ténybeli tévedés a szervezet állásfoglalásáról.

A Kúria döntése szerint nem sértette a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség törvényes és alkotmányos feltételeit a médiaszolgáltató, ez a döntés azonban ellentétben áll az Alkotmánybíróság által kifejtettekkel. A Kúria az Alkotmánybíróság feltételrendszerét érdemben figyelmen kívül hagyva, „[a] Kúria Kf.VI.39.667/2020/6., Kf.VI.40.316/2020/6. és Kfv.II.37.104/2014/7. számú döntéseiben megtestesülő egységes gyakorlat folytán” állapította meg, hogy „a médiaszolgáltató akkor tesz eleget a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének, ha legalább utalás szerűen informálja a közönséget a téma szempontjából jelentős ellentétes álláspontok létezéséről.” Az Alkotmánybíróság feltételrendszerének harmadik elemével – mint a kiegyensúlyozott tájékoztatás egyik lényegi feltételének érvényesítésével – adós maradt a Kúria, azt ugyanis nem vizsgálta és nem érvényesítette.

A frakcióvezető bemutatott véleménye ráadásul csak egy heves érzelmi elutasító reakció, ellentétes álláspontot – ellentétes javaslatot az állásfoglalásban szereplő javaslatcsomaggal szemben nem is ismertetett. A műsorszegmensben a riporter előadásában kizárólag a frakcióvezető álláspontja hallható, annak egy korábbi és egy későbbi változata: mindkettő esetén a „migránsok” elsőbbségi oltásáról beszél, holott az nem tartozott Indítványozó javaslatai közé – de ez nem derül ki a híradásból.

Az Alkotmánybíróság a 22/2021. (VII. 13.) AB határozatában értelmezte a kiegyensúlyozottság törvényi (Mttv. 12. § (3) bekezdés és Smtv. 13. §) és alkotmányos (Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdés) tartalmát. Megállapította, hogy „[a] kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye alapján a médiaszolgáltatóknak egy általuk bemutatott kérdés kapcsán a közönség tájékoztatása szempontjából az ahhoz közvetlenül kapcsolódó releváns, tartalmilag eltérő véleményeket kell a közönség számára elérhetővé tenniük.” {22/2021. (VII. 13.) AB határozat, Indokolás [40]}

Az eltérő vélemények elérhetővé tétele valamilyen tartalmi közlést (az ismertetett harmadik feltétel alapján) feltételez, tehát információs tartalommal kell, hogy bírjon a közlés. Nem elégséges a kiegyensúlyozottságnak az a bírói értelmezése, miszerint az utalás csak az ellentétes álláspontok létezésére kell, hogy történjen, hiszen azzal a fentiek szerint csak a feltételrendszer első eleme teljesül.

A Kúria döntése így Indítványozó véleménynyilvánítási jogának korlátozásán keresztül önkényesen elvesz az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdés szerinti alkotmányos tartalmából is, csorbítva a kiegyensúlyozottság követelményének érvényesíthetőségét és önkényesen korlátozva Indítványozó véleménynyilvánításhoz fűződő jogának érvényesülését.

A Kúria ezzel az Alaptörvény IX. cikkének már elért védelmi szintjét veti vissza, mely a visszalépés tilalmába ütközik. Márpedig az Alkotmánybíróság kimondta, hogy: „[a]z alkotmányos jogvédelem egyszer már elért szintje és garanciális rendszere nem csökkenthető, alapelemeinek köre nem szűkíthető, csak – egészen kivételes esetben – más alapjog védelme érdekében, a szükségesség–arányosság mércéjének figyelembe vételével és úgy, hogy az érintett alapjogok lényeges tartalma ne sérüljön. Az ennek nem megfelelő alkotmányvédelmi szint csökkentése ellentmond az alkotmányos jogállam követelményének.” {61/2011 (VII. 13.) AB határozat, Indokolás V.3.}

4. A szerkesztői szabadság alkotmányos érvényesülése

A szerkesztői szabadság a sajtószabadság része, mely megilleti a médiaszolgáltatókat hírműsorok szerkesztése esetén is. Azonban a szerkesztői szabadság nem írhatja felül a kiegyensúlyozottsági követelményt, csupán amellel, azzal együtt érvényesülhet – csak a tartalmi mércének megfelelő szabadság lehet alkotmányos.

Az Alkotmánybíróság is kitért arra, hogy „a kiegyensúlyozott tájékoztatás kérdését befolyásolja a szerkesztői szabadság kérdése is. Ezzel összhangban ugyanis nem lehet előírni, hogy minden vitában be kell mutatni az összes szembenálló véleményt, azok teljességében. Ezért önmagában nem fogja sérteni a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, ha a szerkesztés során választani kell, a releváns, és szükséges súllyal valamint kellő arányban képviselt nézetek között. Szintén lényeges, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás jegyében nem a nézeteket képviselőknél kell megjelenniük a műsorban, hanem az egyes nézeteknek. A szerkesztői szabadság jegyében eldönthető, hogy kik szerepelnek a műsorban, és akár arra is sor kerülhet, hogy az ellentétes nézeteket a riporter vagy a műsorvezető ismerteti.” {16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [41]}

A szerkesztői szabadság érvényesítésének határait a következőképp jelölte ki az Alkotmánybíróság: „[a] kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye alapján a médiaszolgáltatóknak egy általuk bemutatott kérdés kapcsán a közönség tájékoztatása szempontjából az ahhoz közvetlenül kapcsolódó releváns, tartalmilag eltérő véleményeket kell a közönség számára elérhetővé tenniük. Senkinek nincs ugyanakkor joga arra, hogy bármilyen médiumban való szereplését vagy véleménye abban való közzétételét követelje. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye ugyanis nem jelentheti a szerkesztői szabadság aránytalan sérelmét.” {16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [42]}

A szerkesztői szabadsággal élve az Alkotmánybíróság szerint a médiaszolgáltató akár úgy is élhet, hogy a kiegyensúlyozottságot nem a műsorszegmenszen belül, hanem az adott műsorív egészében teljesíti (más műsorok általi tájékoztatással), ami kifejezetten nagy szabadságot hagy a médiaszolgáltatóknak.

Ugyanakkor a kiegyensúlyozottság érvényesítése nem jelenti, nem jelentheti a szerkesztői szabadság sérelmét. A sajtószabadság érvényesüléséhez mindkét követelmény szükséges. Jelen ügyben a szerkesztői szabadsággal élve számtalan módon eleget tehetett volna a médiaszolgáltató a szervezet álláspontjáról való tájékoztatásának, ha már a műsorszegmense témájául választotta (szerkesztői szabadságával élve). Indítványozó nem azt sérelmezi, hogy nem szerepelhetett a műsorszámban. A frakcióvezető reakciójával szemben elegendő lett volna egy rövid *tartalmi* utalás arra, hogy a szervezet állásfoglalása mire irányul, akár ugyanúgy a riporter narrálásával, ahogyan a frakcióvezető álláspontját narrálta.

5. A szükségtelen és aránytalan alapjogkorlátozás

Indítványozó véleményének megjelenését először a médiaszolgáltató lehetetlenítette el hírműsorában, melyben Indítványozó véleményét nem ismertette, csak az arra érkezett, kormánypárti politikustól származó reakcióról számolt be (alapjogsértő módon használva szerkesztői szabadságát). Másodszorra a kiegyensúlyozottság érvényesítésére szolgáló törvényi eljárásban a Médiatanács sértette meg Indítványozó véleménynyilvánításhoz fűződő jogát azzal, hogy nem biztosította számára a kiegyensúlyozott tájékoztatást utólagosan érvényesítő eszközöket. Harmadszorra és jogerősen pedig a bíróság üresítette ki Indítványozó

Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe foglalt alapvető jogát azzal, hogy az Alkotmánybíróság által meghatározott garanciális feltételeknek ellentmondva jogszerűnek minősítette a médiaszolgáltató eljárását.

Indítványozó álláspontjának ismertetése ráadásul azért is kiemelt fontosságú lett volna, mert az a világvárossal kapcsolatos kormányzati intézkedések sürgetésére irányult.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyosan nyilvánította ki a közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítási szabadság érvényesítésére, hogy „[a]z Alkotmánybíróság felfogása szerint a véleménynyilvánítási szabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik a közélettel összefüggő vélemény. Mindez a közéleti szólás kettős igazolásából fakad: nemcsak az egyéni önkifejezés forrását, hanem a közélet kérdéseiben való aktív részvétel kiemelkedően fontos eszközét jelenti. Következésképpen ezért az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is, hogy a közéleti szólás szabadságának megítélésekor a véleményszabadságból fakadó alkotmányjogi mércét különös szigorral szükséges érvényre juttatni, vagyis az illető szólások erősebb védelmet élveznek, korlátozásuk még szűkebb körben nyerhet igazolást {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [28]; 31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [24]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [32]}.” {14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás [26]}

Az ügyben ugyancsak kiemelt jelentőséggel bír, hogy az egyetlen ismertetett álláspont a jelenlegi nagyobbik kormánypárt frakcióvezetőjétől származott, így éppen a kormányzat hiányosságait feltáró és orvoslására felhívó álláspont nem juthatott közvetítésre. A közügyekkel kapcsolatos kizárólagos egyoldalú tájékoztatással összefüggésben az Alkotmánybíróság már a kezdetekben határozottan leszögezte, hogy „[a]z Alkotmány megköveteli a rádió és a televízió szabadságát az »államtól« és egyes társadalmi csoportoktól. Nem lehet tehát olyan jogosítványuk, amelyekkel a műsorkínálatot egyoldalúvá tehetik, vagy tartalmára meghatározó befolyást gyakorolhatnak. Ez a tilalom a közvetett befolyásolásra és a befolyásolás lehetőségére is vonatkozik. Az »állami szervektől« való szabadság követelménye – a műsorok tartalmát illetően – a törvényhozással és a Kormánnyal szemben egvaránt fennáll. Mindkettő ki van téve a nyilvános kritikának és a társadalom azon keresztüli ellenőrzésének. Ezért egyiknek sem lehetnek eszközei a rádióban és televízióban közvetett vélemények tartalmi befolyásolására. Az Országgyűlés meghatározó tartalmi befolyása a rádióban és a televízióban éppen úgy alkotmányellenes, mint a Kormányé. (...) Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát garantáló sajátos képvisellettől idegen az, hogy kizárólag vagy meghatározóan a társadalom politikai képviselete ismétlődjék meg benne.” {37/1992. (VI. 10.) AB határozat, Indokolás II. 2. d)}

Azzal, hogy az Indítványozó véleményét elferdítő politikusi vélemény kizárólagosan került a műsorban bemutatásra, Indítványozó véleménynyilvánítási jogát a tekintetben is sérti, hogy azt hamis színben tünteti fel - Indítványozónak tulajdonít egy véleményt a nyilvánosság előtt, mely nem az övé. A bírói jogértelmezés nem nyújtott védelmet a véleménynyilvánítási szabadság azon aspektusa tekintetében, hogy a véleménynyilvánításhoz való jog biztosítja, hogy senkinek se kelljen túrnia, hogy más véleményt tulajdonítsanak neki, mint amelyet kifejtett. Különösen hangsúlyos az Alaptörvény IX. cikkéből eredő jogosultság követelménye az eljárásban érintett médiaszolgáltató vonatkozásában, amely hírműsoraiban a kiegyensúlyozottság tekintetében az objektív, hiteles tájékoztatásra kötelezett. A véleménynyilvánítás szabadságát nemcsak az sérti, ha valaki nem mondhatja el a véleményét, hanem az is, ha olyan véleményt kötnek hozzá, amit ő nem képvisel, sőt, amiről jelzi is, hogy az nem az ő véleménye. Ahogyan nem kényszeríthető senki arra, hogy nyilvánítson véleményt egy közüggyel kapcsolatban, úgy arra sem, hogy

fogadja el, hogy a véleményével egy számára nem vállalható, azzal ellentétes véleményt azonosítsanak, tudjanak be neki. A jogrendszer a kiegyensúlyozottsági eljárást biztosítja ennek orvoslására, azonban az eljárás lefolytatására felelős Médiatanács nem biztosította, hogy a szerv az alkotmányos funkcióját betöltse, a bírói jogértelmezés pedig nem védelmezte a véleménynyilvánítási szabadság feltételeként ennek biztosítását. Így végeredményben a nyilvánosságban elhangzott és elferdített vélemény maradt az Indítványozónak tulajdonított vélemény, a bírói jogértelmezés pedig ezt nem találta ellentétesnek a kiegyensúlyozottság követelményével és a véleménynyilvánítás szabadságával.

Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítási szabadság korlátozására speciális garancia rendszert állított fel, megállapítása szerint *„[a] szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie. A véleménynyilvánítási szabadság - mint alkotmányos alapjog - magas értéktartalmából következik, hogy a korlátozás alapjául szolgáló érdeksérelemnek különösen súlyosnak kell lennie.”* {13/2001. (V. 14.) AB határozat, Indokolás III. 1.1.} Ebből adódóan a testület szerint *„[a]lkotmányosan az vizsgálendő, hogy az adott közlésnek (a médiatartalom megjelenítésének) van-e bármilyen köze egy adott közéleti vitához, illetve közszerepléshez.”* {26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [27]}

Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint *„[a] szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie. A véleménynyilvánítási szabadság - mint alkotmányos alapjog - magas értéktartalmából következik, hogy a korlátozás alapjául szolgáló érdeksérelemnek különösen súlyosnak kell lennie.”* {13/2001. (V. 14.) AB határozat, Indokolás III. 1.1.} Ebből adódóan a testület szerint *„[a]lkotmányosan az vizsgálendő, hogy az adott közlésnek (a médiatartalom megjelenítésének) van-e bármilyen köze egy adott közéleti vitához, illetve közszerepléshez.”* {26/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [27]}

Indítványozó véleménynyilvánításának bírói jogértelmezésből eredő korlátozása alaptörvényellenes. Véleménynyilvánítási alapjogának korlátozására nem azonosítható más alapjog érvényesülésének szükségessége, illetve nem állapítható meg olyan legitim cél, mely igazolhatná a vélemény teljeskörű elhallgatását. Éppen ellenkezőleg, az alkotmánybírósági gyakorlat alapján a közérdekű véleményének még hangsúlyozottabban kifejezésre kellett volna jutnia.

Feltéve, de meg nem engedve, hogy az Alkotmánybíróság azonosít Indítványozó véleménynyilvánításának korlátozására vonatkozó más konkuráló alapjogot vagy legitim célt, úgy a beavatkozás – vagyis a be nem avatkozás, a bíróság általi alapjogvédelem érvényesítésének elmulasztása – szükségtelenül és aránytalanul korlátozta Indítványozó véleménynyilvánítási szabadságát.

VI. Indítvány

Az Alkotmánybíróság által kimunkált gyakorlat következetesen védi a véleménynyilvánításhoz fűződő alapvető jogot, kiemelten a társadalom demokratikus tájékoztatásának érvényesülése biztosításaképp, melynek speciális feltétele a kiegyensúlyozott tájékoztatás garanciája.

Indítványozó a fentiekben kifejtettek alapján kéri a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a Kúria Kpkf.III.40.993/2021/6. számú ítéletének alaptörvényellenességét, és semmisítse meg azt.

VII. Nyilatkozat

A panaszos az Abtv. 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel a jelen alkotmányjogi panasszal indított ügygel összefüggésben a neve és a teljes alkotmányjogi panasz nyilvánosságra hozatalához hozzájárul.

Kelt: Budapest, 2022. március 31.

Indítványozó képviselőjében
dr. Bodrogi Bea ügyvéd

Melléletek:

1. Meghatalmazás
2. Indítványozó állásfoglalása